

Κριτικά σχόλια στον Καταστατικό χάρτη του 1923 (Σωτήριος Μυλωνάς, Θεολόγος - Μάστερ στην διοίκηση Εκκλησιαστικών Μονάδων)

/ [Πεμπτούσια](#)

(Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=163367>)

Ο Καταστατικός χάρτης είχε και μειονεκτήματα, όπως:

- α) Η επί ένδεκα μήνες εκπροσώπηση της Εκκλησίας από τον Αρχιεπίσκοπο.**
- β) Το μεταθετό των αρχιερέων και τους λόγους που το προβλέπουν αυτό.**
- γ) Την ονομασία των αρχιερατικών εδρών ως μητροπόλεων και την ονομασία των επισκόπων ως μητροπολιτών.**
- δ) Τη διάκριση των μητροπόλεων σε μείζονες και ελάσσονες. Επιπλέον, τη δυνατότητα μετάθεσης, με γνωμοδότηση της Ιεράς Συνόδου και απόφαση του υπουργικού συμβουλίου (διάταγμα), η οποία άφηνε περιθώρια για πολιτειακές παρεμβάσεις[1].**

Αναλύοντας τις διατάξεις περί των Αρχιερέων αναφέρουμε ότι: Τα άρθρα 21-24 του Νέου Καταστατικού Νόμου του 1923 αναφέρονται στην εκλογή των επισκόπων. Αυτοί πρέπει:

α) Να είναι Έλληνες πολίτες.

β) Να ορθοτομούν την πίστη και να διακρίνονται για σύνεση και ανεπίληπτο βίο.

γ) Η ηλικία των εκλογίμων ορίζεται μεταξύ 33-55 ετών. Για τον Αρχιεπισκοπικό θρόνο μπορεί να είναι και μεγαλύτερη.

δ) να είναι κάτοχοι πτυχίου Θεολογικής Σχολής.

ε) να έχουν διοικητική και κηρυκτική ικανότητα.

Προβλέπεται η εφαρμογή των σχετικών διατάξεων μετά πενταετία. Επίσης, ρυθμίζονται θέματα εφημερίων του εξωτερικού, ώστε να είναι και αυτοί εκλόγιμοι.

Εκλόγιμοι είναι και Αρχιερείς που έχουν παραιτηθεί, αλλά δεν έχουν υπερβεί το 55^ο έτος της ηλικίας τους.

Το άρθρο 22 του Καταστατικού Νόμου 1923 ρυθμίζει τη διαδικασία της εγγραφής

των υποψηφίων προς Αρχιερατεία στο σχετικό κατάλογο.

Ο υπουργός Εκκλησιαστικών, αφού του υποβληθεί για έγκριση ο κατάλογος των εκλογίμων, έχει δικαίωμα να διαγράψει υποψηφίους, όχι περισσότερους από τους μισούς.

Με το ίδιο άρθρο ρυθμίζονται και θέματα διαγραφής από τον κατάλογο.

Τα άρθρα 23 και 24 του Καταστατικού Νόμου 1923 αναφέρονται στην πλήρωση χηρευόντων μητροπολιτικών θρόνων[2].

Με τον Καταστατικό Νόμο του 1923 υποχώρησε η πολιτειοκρατία που χαρακτήριζε την Εκκλησία για ενενήντα χρόνια. Αυτό όμως δεν κράτησε για πολύ, διότι το 1924 στην Δ΄ Εθνική Συνέλευση εκφράστηκαν από πολιτικούς αρνητικές κρίσεις και κατατέθηκαν προτάσεις ψηφισμάτων για χωρισμό Εκκλησίας-Κράτους[3].

Στις 26 Σεπτεμβρίου 1925, επί δικτατορίας Παγκάλου, εκδόθηκε Νομοθετικό Διάταγμα[4] με το οποίο ανατράπηκαν βασικές προβλέψεις του Καταστατικού Νόμου του 1923. Το Διάταγμα αυτό προέβλεπε:

α) Σύσταση επταμελούς Διαρκούς Ιεράς Συνόδου, ως εκτελεστικό όργανο της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος.

β) Ανεστάλη η Συνέλευση της Συνόδου της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος.

γ) Ορίστηκε θέση Επιτρόπου της Επικρατείας κοντά στην Ιερά Σύνοδο, ο οποίος παρίσταται χωρίς ψήφο στις συνεδριάσεις της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου και υπογράφει όλες της αποφάσεις αυτής. Οι αποφάσεις της Συνόδου είναι έγκυρες ακόμη κι αν αρνηθεί ο παρευρισκόμενος Επίτροπος να τις υπογράψει.

ε) Η Διαρκής Ιερά Σύνοδος λειτουργεί ως Δευτεροβάθμιο Εκκλησιαστικό Δικαστήριο. Έχει τις αρμοδιότητες που προβλέπει ο Κατάστατικός Νόμος του 1923.

Η ε΄ και στ΄ διάταξη αναφέρονται στην εκλογή του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και των επισκόπων.

Σ' αυτό το Νομοθετικό Διάταγμα υπάρχουν πολιτειοκρατικές τάσεις, επειδή αφαιρείται το δικαίωμα της Ιεραρχίας να εκλέγει επισκόπους της Ελλαδικής Εκκλησίας. Η τελική επιλογή παραχωρείται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Επομένως, η Εκκλησία παραμένει εξαρτημένη από το Κράτος, παρά τις αντιδράσεις του τότε Αρχιεπισκόπου Αθηνών Χρυσόστομου Α' και της Συνόδου της Ιεραρχίας.

Με την ψήφιση του Συντάγματος του 1927^[5] καθιερώθηκε η ελευθερία της θρησκευτικής συνειδήσεως ως απαραβίαστης. Μεταξύ άλλων, απαλείφθηκε η επίκληση στην Αγία Τριάδα στην προμετωπίδα του Συντάγματος. Όσον αφορά τη διοίκηση της Εκκλησίας, παρέμεινε η παλαιά διατύπωση σύμφωνα με την οποία η Εκκλησία διοικείται από «Ιερά Σύνοδο Αρχιερέων»^[6]. Η Πολιτεία από την πλευρά της προτιμούσε να συνδιαλέγεται με την Διαρκή Ιερά Σύνοδο, ίσως διότι ήταν ολιγομελής και ευκολότερα χειραγωγούμενη^[7].

(Συνεχίζεται)

^[1] Βλ. Θεοδωρίδη Ιω., *Συμπλοκή* ό.π., σσ. 193-194.

^[2] Τζωρτζάτου Β., *Η καταστατική*, ό.π., σσ. 132 κ.ε.

^[3] Βλ. Θεοδωρίδη Ιω., *Συμπλοκή* ό.π., σσ. 198-219.

^[4] Φ.Ε.Κ. 270 Α' /26-9-1925 και 355/13-11-1925. Το κείμενο του διατάγματος βλ. και Τζωρτζάτου Β., *Η καταστατική*, ό.π., σσ. 157- 162.

^[5] Αναστασιάδη Γ, *Πολιτική και Συνταγματική Ιστορία της Ελλάδας 1821-1941*, εκδ. Σάκκουλα, 2001, σ. 191 κ.ε.

^[6] ΦΕΚ 107 Α' /3.6.1927. Βλ. και Τζωρτζάτου Β., *Η καταστατική*, ό.π., σ. 66.

^[7] Βλ. Θεοδωρίδη Ιω., *Συμπλοκή* ό.π., σσ. 220-227.